

Vantaalaislähtöinen Kaija Anttonen kotiutui pohjoiseen vuosikymmeniä sitten. Hän opiskeli pohjoissaamen, joka on nykyään yksi hänen työkielistään.

Kolme nopeaa

Kaija Anttonen suosikkeja saamelaiskirjailijoista

1 Nils-Aslak Valkeapää, Suomi / Norja
"Saamelaisen kulttuurin esiinnostaja, joka hallitsi monta taiteen lajia."

2 Rawdna Carita Eira, Norja
"Runoilija, jonka luontokuvaus on hyvin raikasta."

3 Ann-Helén Laestadius, Ruotsi
"Tehnyt ansiokkaita nuortenkirjoja nykypäivän saamelaisnuorista, jotka etsivät juuriaan."

Saamelaiskirjallisuuden kättilö

Kääntäjä Kaija Anttonen päätti perustaa pienkustantamon Inariin, jotta useampi saamelaisten tekemä kirja näkisi päivänvalon. Aivan helppoa se ei ole.

Jenni Leukumaavaara

Inari

SAAMELAISTAITEEN suuri nimi Nils-Aslak Valkeapää katselee mielteliään näköisenä kirjapion päällimmäisenä pienkustantamon eteisessä. Valkeapää on itseoikeutetusti mukana kääntäjä ja kustantaja Kaija Anttonen runoantologiassa, johon on ensimmäistä kertaa koottu suomeksi saamelaiskirjailijoiden runoja.

Antologia sekä kaksi Anttonen kustantamaa lastenkirjaa julkaistaan tulevana viikonloppuna Turun kirjamesuilla. Siellä saamelaisuus on tänä vuonna näyttävästi esillä.

"Runoantologian toimittaminen on ollut monivuotinen haaveeni. Saamenmaalta löytyy paljon laadukasta tuotantoa, mutta saamelaiskirjallisuuden kustantamiseen on Suomessa kuitenkin niin korkea kynnyks, ettei tällekaan julkaisijaa löytynyt", Anttonen kertoo keittiössään Kaamasessa.

Anttonen sisuuntui, perusti

Kieletär-pienkustantamon ja päätti julkaista kirjan itse.

Mutta miten helsinkiläissyntyinen, Vantaalla kasvanut ei-saamelainen Kaija Anttonen päätyi Inarin Kaamaseen saamelaiskirjallisuuden kustantajaksi?

Matkalla on ollut kiemuroita ja kakkuroita kuin Anttonen ikkunasta avautuvassa männikkömaisemassa.

METSÄÄN kirjaa lukemaan. Se oli parhaita asioita, joita Anttonen lapsena tiesi. Metsään oli lyhyt matka, sillä Anttonen perhe asui Vantaan Linnaisissa, asutuksen laitamilla. Lukutoukka kahlas läpi *Pepit*, *Tiinat* ja *Viisikot*.

Ekonomi-isän ja sairaanhoitajana työskentelevän äidin kotona luettiin paljon. Isä myös käänsi yliopiston virallisia almanakkoja ja puhui sujuvasti useita kieliä. Tytär lähti isän kielitaidon innoittamana opiskelemaan kääntäjäksi.

Sitä ennen Anttonen työskenteli vuoden melisairaalassa länšinaapurissa, Helsingborgissa.

"En suostu nimittämään sitä välivuodeksi, koska se oli yksi

On tärkeää, että saamelaiset pääsevät lukemaan kirjallisuutta omalla kielellään.

elämäni hyödyllisimmistä vuosista!"

RUOTSISSA Anttonen löysi feminismiin, joka näkyy monissa käännostöiden aihevalinnoissa – myös siinä, joka vei hänet Inariin 29 vuotta sitten.

Anttonen saapui Riutulaan ystävänsä kutsusta kolmeksi kuukaudeksi. Työn alla oli eteläafrikkalaisen Ellen Kuzwayon teos *Sano minua naiseksi, joka kertoo elämästä Sowelossa*.

"Kiipesin lähes joka päivä Ristivaaran päälle ja katselin Muotkatuntureille päin avautuvaa maisemaa. Oli hurjaa ajatella, että Sowelossa tämän kokoisella alueella asuu lähes kolme miljoonaa ihmistä, täällä noin kolme", Anttonen sanoo.

Metsän rajalla kasvaneelle Anttoselle maisema oli silti koitoisa. Kolme kuukautta meni, ja Lappi liimautui Anttoseen.

Se kolme kuukautta on kestänyt nyt lähes 30 vuotta.

INARIN-VUOSIENSA aikana Anttonen, 58, on ehtinyt olla moneina. Rakkaus poromieheen veti mukaan poronhoitotöihin, ja niiltä vuosilta on perua myös teurastajan pätevyys. 1990-luvulla Anttonen työskenteli turistioppaana.

Vuosien mittaan hän opiskeli pohjoissaamen, joka nyt on hänen työkielensä suomen, ruotsin, norjan, tanskan ja englannin ohella. Hän kääntää niin kaunokirjallisuutta, tietokirjoja

kuin taidenäyttelytekstejä ja YK:n raporttejakin.

Pienkustantamotoiminta on harvoin rahassa kylpemistä, saamelaiskustantamossa vielä vähemmän. Suurin osa Suomenkin puolen saamelaisten kirjoista kustannetaan Norjassa, jossa saamelaisten asema ja kulttuurin tukeminen on Suomea paremmassa tilanteessa.

Anttonen mielestä saamelaiskirjallisuudella on paljon annettavaa myös suomalaisille.

"On tärkeää, että saamelaiset pääsevät lukemaan kirjallisuutta omalla kielellään. Toisaalta toivon myös, että suomalaiset oppisivat enemmän tästä Suomessa asuvasta kansasta, jolta on viety melkoisen paljon oikeuksia."

KUSTANTAJALLA ei ole tullut aika pitkäksi pohjoisen kairoilla, joilla laajakaistat ovat toisinaan silkkää haaveilua. Kerran Anttonen joutui ajamaan Utsjoelle asti, siis lähes sata kilometriä, saadakseen lastenkirjojen värikuvavedokset avautumaan tietokoneellaan.

"Ja täällä Kaamasen kylällä on yhdessä talossa tarpeeksi tehokas laajakaistayhteys. Luvan saatua ajoin talon pihaan, tarkalleen keittiön kohdalle, istuin autossa läppäri sylissä ja odottelin tiedostojen avautumista", Anttonen nauraa.

Silti hän kokee olevansa juuri oikeassa paikassa, kotona Kaamasessa.